

Tartu Ülikooli Kliinikumi tunnustused 2024. aastal

Tartu Ülikooli Kliinikumi arvamislõunal 24. mail anti üle TÜ Kliinikumi preemia ja parima ajakirjas Eesti Arst ilmunud teadusartikli preemia ning Neinar Seli teadustöö stipendiumid.

TÜ KLIINIKUMI PREEMIA KAJA JULGELE

Kliinikumi preemia pälvis dr Kaja Julge, kelle elutöö on olnud allergoloogia arendamine nii Tartu Ülikooli Kliinikumis kui ka Eestis tervikuna. Kliinikumi preemia komisjoni esimehe, Tartu Ülikooli Kliinikumi ravijuhi dr Liis Salumäe sõnul tõstis komisjon esile kliinikumi lastekliiniku laste ja noorukite allergiahaiguste keskuses töötava dr Kaja Julge panust nii laste allergoloogiasse kui ka noorte arstide väljaõppesse. Aastast 1996 kliinikumis laste allergoloogina töötav dr Julge on tuntud ja tunnustatud patsientide poolt nii kodu- kui ka välismaal. Lisaks sellele on ta olnud suureks toeks oma nõuannetega kolleegidele.

Kaja Julge lõpetas Tartu Ülikooli arsti-teaduskonna 1981. aastal, 1995. aastal aspirantuuri ja doktorantuuri Tartu Ülikoolis ja Linköpingi Ülikoolis ning 2003. aastal järel doktorantuuri Linköpingi Ülikoolis ja Karolinska Instituudis. 1983. aastal hakkas ta arstitudengitele pediaatriat õpetama ning seda tööd on ta teinud seniajani suure pühendumusega. Pärast ülikooli lõpetamist asus ta 1996. aastal tööle lastearsti ja allergoloogina ning on jätkanud seda tööd tänaseni Tartu Ülikooli Kliinikumis.

Laste allergiahaigused on olnud ja on siiani dr Julge erialaseks kireks. Dr Julge eestvedamisel loodi lastekliinikusse allergia teadusliku uurimise labor, mis hiljem liideti ühendlaboriga – selle tulemusel on kliinikumis nüüd kasutusel kaasaegne allergiaalane laboridiagnostika. Ta oli ka esimene allergoloog, kes tõi Eestisse ja kliinikumi väljahingatavast õhust lämmastikoksiidi fraktsiooni määramise aparatuuri, millega saab hinnata allergilise astma raskust ja ravile alluvust.

Dr Julge teadustöö tulemusena on olemas paljutsiteeritud artiklid n-õ headest ja halbadest mikroorganismidest allergia kujunemisel. Hiljem on ta uurinud, millist rolli mängib keskkond immuunvastuste kujunemisel ja allergiahaiguste avaldumisel. Ta on avaldanud 125 teaduspublikatsiooni, olles üks enim tsiteeritud autoreid Tartu Ülikooli Kliinikumis.

Kaja Julge on vedanud väsimatult nii arstide kui ka patsientide teadlikkuse tõstmist allergiahaiguste teemal. Et parandada ja suurendada patsientide heolu ja teadlikkust allergiahaigustest, on ta panustanud aastaid Eesti Allergialiidu töösse, olles viimased aastad olnud selle organisatsiooni juht. Lisaks on ta Euroopa Allergoloogia ja Kliinilise Immunoloogia Akadeemia liige, Eesti Immunoloogide ja Allergoloogide Seltsi liige ning on eri aastatel kuulunud nii Eesti Lastearstide Seltsi juhtkonda kui ka teistes eerialaorganisatsioonidesse.

Dr Kaja Julge sõnul on tema tööd saatnud armastus mitmekülgse ja vahelduse vastu. „Seepärast on minu tegemistes võrdselt tähtsad olnud patsientide ravimine, teadusuuringud, tudengite õpetamine, allergiaalaste teadmiste levitamine nii kirjasõnas kui esinedes väga erinevatele kuulajaskondadele. Lootuses, et sellest on kasu nii abivajajatele kui abistajatele. Julgen öelda, et olen õnnelik inimene, sest mul on õnnestunud töö- ja pereelu tasakaalus hoida – endiselt tulen rõõmuga kliinikusse ja lähen rõõmuga koju. Olen väga tänulik oma kallitele kolleegidele, sõpradele, kellega saan jagada rõõmuhetki ja mõnikord ka muremõtteid, ning muidugi oma võrratule perele!“ sõnas dr Julge.

NEINAR SELI STIPENDIUMID

Neinar Seli ühe stipendiumi pälvis ajava-hemiku 2019–2023 arvestuses geneetika ja personaalmeditsiini kliiniku juht dr Sander Pajusalu.

Teise stipendiumi, mis antakse välja viimase kalendriaasta ehk 2023. aasta teaduspublikatsioonide eest, pälvis harvik-

haiguste kompetentsikeskuse juht ja eestvedaja prof Katrin Õunap.

PARIM TEADUSARTIKKEL AJAKIRJAS EESTI ARST

Parimaks teadusartiklikliks ajakirjas Eesti Arst nimetati Markus Louis Mühlbergi ja Maksim Zagura artikkel „Koronaararterite kompuutertomograafilise angiograafia südame

isheemiatõve diagnostikas“. Preemia antakse eelmise kalendriaasta jooksul ajakirjas Eesti Arst ilmunud parima uurimusliku, ülevaate- või haigusjuhtu kirjeldava artikli eest, millele saavad kandidaate esitada kõik ajakirja Eesti Arst lugejad ja toimetus. Preemia määrab Tartu Ülikooli Kliinikumi juhatus ajakirja Eesti Arst toimetuskoleegiumi ettepanekul.

Epiduraalanalgeesia sünnituse valutustamiseks vähendab emal sünnitusega seotud raskete tervisehäirete riski

Sünnituse ajal ja vahetul sünnitusjärgsel perioodil võivad emal kujuneda rasked potentsiaalselt eluohtlikud tervisehäired. Ingliskeelses kirjanduses kasutatakse sel puhul terminit *severe maternal morbidity* (SMM) ja see hõlmab 21 tervisehäire indikaatorit: kardiovaskulaarse, respiratoorse süsteemi, maksa- ja neerutalitluse häireid, vere hüübimishäireid, suurt verekaotust, sepsist, emaka amputatsiooni vajadust jms.

Ühendkuningriigi Glasgow' ja Bristol'i ülikooli teadlaste uuringus

analüüsiti ühe sünnituse valutustamise meetodi – epiduraalanalgeesia – mõju SMMi esinemissagedusele vaginaalse sünnituse ja planeerimata keisrilõike korral. Kasutati Ühendkuningriigi riikliku tervishoiu andmebaasi materjale aastatest 2007–2019. Kokku analüüsiti 567 216 sel ajavahe-mikul sünnitanud naise (keskmine vanus 29,9 aastat) andmeid. Epiduraalanalgeesiat rakendati 22%-le sünnitajatest, kogu kohordis oli SMMi esinemissagedus 4,3 juhtu 1000 sünnitaja kohta. Sünnitajate hulgas, kel tehti epiduraalanalgeesia, oli SMMi risk 35% võrra väiksem. Samuti oli epiduraalanalgeesia kasutamise korral SMMi risk 47% võrra väiksem enneagse sünnituse puhul.

LÜHIDALT

Autorite hinnangul vähendab epiduraalanalgeesia sünnitajal nii füüsilise kui ka emotsionaalse stressi taset, võimaldab ema ja lapse seisundit sünnituse ajal paremini jälgida ning tekkivaid komplikatsioone kiiremini avastada ja korrigeerida. Vaadeldud kohordi andmeil oli epiduraalanalgeesia alakasutatud, potentsiaalselt suure SMMi-riskiga sünnitajatest tehti epiduraalanalgeesia vaid 24,6%-le.

REFEREERITUD

Kearns RJ, Kyzayeva A, Halliday LOE, Lawlor DA, Shaw M, Nelson SM. Epidural analgesia during labour and severe maternal morbidity: population based study. *BMJ* 2024;385:e077190.